

Nr 39.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.

I en till riksdagen den 2 mars 1951 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 115, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de under punkterna 1—14 här nedan omförmälda förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet, i den mån ej därför närmare redogöres i det följande, hänvisa till statsrådsprotokollet.

1:o.

Ryckelsby 2^a i Östergötlands län.

I skrivelse den 17 november 1950 har *domänstyrelsen* hemställt, att kronoegendomen 1 mantal Ryckelsby 2^a i förutvarande Ekeby socken, numera Boxholms köping, Östergötlands län, skall säljas till egendomens arrendator Elis Friberg för ett pris av 100 000 kronor och på vissa andra i skrivelsen närmare angivna villkor.

Egendomen innehåller i två skiften 21,4 hektar tomt och åker, 22,3 hektar äng, 40,5 hektar avrösningsjord och 0,3 hektar impediment. Till egendomen höra andelar i Göstrings häradsallmanning och byallmanningen Ryckelsby såg och kvarn. Av byggnaden är boningshuset i medelgott stånd medan övriga hus äro mindre goda. Ladugården behöver ombyggas. Fastigheten, som är taxeringsvärderad till 41 200 kronor, har åsatts ett saluvärde av 100 000 kronor, varav 56 000 kronor belöpa å skog och skogsmark.

Departementschefen har biträtt försäljningsförslaget.

Utskottet. Tillstyrkande bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Ryckelsby 2^a i Boxholms köping, Östergötlands län, må säljas till egendomens arrendator Elis Friberg för en köpeskilling av 100 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som *domänstyrelsen* föreslagit.

2:o.

Melby 1^a i Östergötlands län.

I skrivelse den 26 januari 1951 har *domänstyrelsen* hemställt, att kronoegendomen 1 mantal Melby 1^a i Finspångs köping, Östergötlands län, skall säljas till egendomens arrendator O. Melvinger för ett pris av 80 000 kronor samt på vissa andra i skrivelsen närmare angivna villkor.

Egendomen innehåller 38 hektar åker och tomt, 6,8 hektar äng och betesmark, 41,8 hektar skogsmark och 1,3 hektar impediment. Till egendomen hör härjämte ett avstyckat skogsmarksområde om 37,5 hektar (Melby 1^a). Byggnadsbeståndet å gården är mycket dåligt.

Sedan 1890-talet sambrukas egendomen med fastigheten Melby 2^a, som tillhör arrendatorn och innehåller 18 hektar åker samt 65 hektar skogs- och hagmark.

Kronoegendomens taxeringsvärde är 58 500 kronor. Saluvärdet har uppskattats till 101 000 kronor. Vid värderingen har uppskattningsnämnden framhållit att kostnaderna för egendomens iståndsättande jämte erforderlig torrläggning beräknats till 70 000 kronor, därest egendomen sambrukas med Melby 2^a, och cirka 100 000 kronor, därest egendomen skall drivas såsom självständigt jordbruk. Nämnden har med hänsyn till byggnadskostnaderna ansett, att egendomen bör säljas till arrendatorn för 80 000 kronor.

Departementschefen har biträtt försäljningsförslaget.

Utskottet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet, att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Melby 1^a i Finspångs köping, Östergötlands län, må säljas till egendomens arrendator O. Melvinger för en köpeskilling av 80 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som *domänstyrelsen* föreslagit.

3:o.

Källstorps Södergård i Kalmar län.

Förre ägaren av jordbruksfastigheten Källstorps Södergård i Ljungby och Dörby socknar, Kalmar län, Efraim Ohlsson har hos Kungl. Maj:t (skr. 8/3 1950) anhållit att få återköpa fastigheten för ett pris av 235 000 kronor. Fastigheten förvärvades år 1948 av statsverket för nyssnämnda belopp för att eventuellt utbyggas till försöksgård på jordbrukets och trädgårdsodlingens område.

Gården, som består av jordregisterfastigheterna Källstorp 1^a—1^o, 1^a, 1^a, 1^o, 4^o och 4^a i Ljungby socken och Värlemåla 1^a i Dörby socken, innehåller 71,8 hektar tomt och åker samt 157,1 hektar annan mark. Av byggnaderna är ladugården med undantag av inredningen synnerligen bristfällig och jäm-

väl övriga ekonomibyggnader förete påfallande skador. 1945 års taxeringsvärde utgör 125 400 kronor.

Rörande kronans förvärv av egendomen må här erinras att Kungl. Maj:ts förslag därom förelades riksdagen i proposition nr 90 till 1947 års riksdag. I det till propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet anförde chefen för jordbruksdepartementet då bland annat följande.

»I betraktande av att den pågående utredningen rörande försöksverksamheten icke är avslutad anser jag mig för närvarande icke vilja taga ståndpunkt till spörsmålet huruvida en försöksgård bör inrättas i ifrågavarande del av landet. Emellertid föreligga såsom framgår av utredningen svårigheter att finna en för ändamålet lämplig gård. Det för gården begärda priset synes skäligt. Med hänsyn till nu berörda förhållanden och då gården torde lämpa sig som försöksgård, vill jag emellertid icke motsätta mig, att medel nu äskas av riksdagen för inköp av densamma. Skulle det visa sig att en försöksgård icke skulle anses böra komma till stånd i denna del av landet, torde gården kunna disponeras för annat ändamål eller ock försälas.»

Riksdagen biföll i skrivelse nr 324 Kungl. Maj:ts förslag.

1949 års försökskommitté har i sitt betänkande (²⁰/₁₂ 1949) behandlat bland annat frågan om det statliga försöksgårdssystemets lämpliga omfattning. Kommittén har förklarat sig icke vara övertygad om att Källstorps Södergård skulle bli en lämplig försöksgård. I avvaktan på en närmare detaljutredning rörande försöksgårdsfrågan inom sydöstra försöksdistriktet och Blekinge län borde enligt kommitténs mening ifrågavarande egendom icke utbyggas till försöksgård. Kommittén har vidare framhållit att först sedan upprustning verkstälts av de nuvarande försöksgårdarna borde försöksgårdssystemet utbyggas och då borde en försöksgård inom sydöstra försöksdistriktet komma till stånd som nummer 5 av 7 försöksgårdar.

Lantbruksnämnden i Kalmar läns södra område har i yttrande tillstyrkt Ohlssons ansökan om att få återköpa egendomen för 235 000 kronor eller samma pris som han sålde den för år 1948 till kronan. Egendomens saluvärde har av nämnden beräknats utgöra 250 000 kronor. Nämnden har, med hänsyn till att Ohlssons kostnader för byggnadernas iståndsättande torde bli avsevärt större än om upprustningen kunnat ske tidigare, funnit att staten skäligen icke borde betinga sig högre köpeskillning än 235 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i remissyttrande likaledes förordat att den erbjudna köpeskillningen godtages.

Departementschefen har anfört följande.

»Såsom förut berörts har försöksgårdskommittén ställt sig tveksam beträffande lämpligheten att inrätta Källstorps Södergård som statlig försöksgård. Kommittén har härvid bland annat hänvisat till att egendomens jord är alltför ojämn för försöksverksamhet i större omfattning samt att egendomen icke komme att bli representativ för det stora sydöstra försöksdistriktet. Av dessa skäl och med hänsyn till att ett iståndsättande av egendomens byggnadsbestånd kommer att draga stora kostnader finner jag det

lämpligast, att egendomen avyttras. Då den förutvarande ägaren och nuvarande arrendatorn av egendomen, Efraim Ohlsson, hemställt att få köpa tillbaka egendomen, synes det rimligt, att denne i första hand skall få komma i fråga som köpare. Den av Ohlsson bjudna köpeskillingen, 235 000 kronor, motsvarar vad statsverket erlagt för fastigheten. Av skäl som de i ärendet hörda myndigheterna angivit anser jag anbudet böra godtagas. Försäljningsvillkoren i övrigt torde böra fastställas av Kungl. Maj:t, sedan riksdagen lämnat medgivande till försäljningen.»

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning göra erinran mot Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att jordregisterfastigheterna Källstorp 1^e—1^o, 1¹⁴, 1¹⁶, 1¹⁷, 4¹² och 4¹⁴ i Ljungby socken och Värlemåla 1¹ i Dörby socken, Kalmar län, må säljas till arrendatorn Efraim Ohlsson för en köpeskillning av 235 000 kronor samt på de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t bestämmer.

4:o.

Viarp 2¹ i Malmöhus län.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 2 februari 1951 hemställt, att kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Viarp 2¹ i Härslövs socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator Anders Andersson för ett pris av 103 800 kronor samt på vissa andra i skrivelsen angivna villkor.

Egendomen innehåller i ett skifte 26,9 hektar tomt, trädgård och åker samt 0,3 hektar impediment. Byggnaderna äro i stort sett goda. Taxeringsvärdet är 72 500 kronor. Saluvärdet har uppskattats till 107 700 kronor. Då värderingen skett med hänsyn tagen till av arrendatorn utförda förbättringar har saluvärdet ansetts böra nedsättas till 103 800 kronor, därest egendomen säljes till honom.

I ärendet hörda myndigheter ha ej haft något att erinra mot att egendomen säljes till arrendatorn för ett pris av 103 800 kronor.

Departementschefen har jämväl biträtt försäljningsförslaget.

Utskottet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Viarp 2¹ i Härslövs socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Anders Andersson för en köpeskillning av 103 800 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

5:o.

Remmarlöv 2¹ i Malmöhus län.

I skrivelse den 1 september 1950 har *domänstyrelsen* hemställt, att kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Remmarlöv 2¹ i Remmarlövs socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator Tage Sigvard Nilsson för en köpeskillning av 116 400 kronor samt på vissa andra i skrivelsen närmare angivna villkor.

Egendomen innehåller i ett skifte 33,2 hektar tomt, trädgård och åker, 0,1 hektar äng samt 0,5 hektar impediment. Av byggnaderna är boningshuset gammalt. Ekonomibyggnaden är god. Övriga byggnader utom svinhuset redovisas som medelgoda. Taxeringsvärdet å gården utgör 86 800 kronor. Saluvärdet har uppskattats till 116 400 kronor.

Departementschefen har biträtt försäljningsförslaget.

Utskottet. En delegation av utskottet har besökt förevarande egendom. Av vad därvid förekommit har utskottet funnit, att Kungl. Maj:ts försäljningsförslag icke giver utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Remmarlöv 2^a i Remmarlövs socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Tage Sigvard Nilsson för en köpeskilling av 116 400 kronor och på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

6:o.

Remmarlöv 9^a i Malmöhus län.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 1 september 1950 hemställt, att kronoegendomen $\frac{1}{8}$ mantal Remmarlöv 9^a i Remmarlövs socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator Johan Karlsson för ett pris av 90 200 kronor samt på vissa andra i skrivelsen närmare angivna villkor.

Egendomen innehåller i ett skifte 21,5 hektar tomt, trädgård och åker samt 0,1 hektar äng. Byggnaderna äro goda. Taxeringsvärdet är 60 100 kronor. Saluvärdet har uppskattats till 90 200 kronor.

Departementschefen har biträtt försäljningsförslaget.

Utskottet. Utskottet tillstyrker att ifrågavarande egendom, som besökts av en delegation av utskottet, säljes i enlighet med det framlagda förslaget. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Remmarlöv 9^a i Remmarlövs socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Johan Karlsson för en köpeskilling av 90 200 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

7:o.

Mölleberga Stora 1^a i Malmöhus län.

I skrivelse den 10 november 1950 har *domänstyrelsen* hemställt, att kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Mölleberga Stora 1^a i Mölleberga socken, Malmöhus län, skall med undantag av ett utskifte om 0,187 hektar säljas till egendomens arrendator Axel Jönsson för ett pris av 115 600 kronor och på vissa andra i skrivelsen närmare angivna villkor.

Egendomen omfattar ett hemskifte om 31,5 hektar åker, 4,1 hektar äng och 0,6 hektar impediment. Därjämte hör till fastigheten nämnda utskifte om 0,187 hektar, vilket emellertid är utarrenderat tillsammans med en annan fastighet. Egendomens hus äro goda. Taxeringsvärdet utgör 85 700 kronor. Saluvärdet har uppskattats till 115 600 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt domänstyrelsens försäljningsförslag.

Utskottet. Kronoegendomen har besökts av en av utskottet utsedd delegation. Av vad därvid förekommit har utskottet inhämtat, att egendomen, som har god jordmån och mycket goda byggnader, måste anses äga ett sådant värde att den icke bör säljas till den föreslagna köpeskillingen, 115 600 kronor. Utskottet vill i fråga om byggnadsbeståndet upplysningsvis meddela, att kronan under de senaste åren upprustat ekonomibyggnaderna för en kostnad av i runt tal 40 000 kronor. Som utskottet således finner att kronan icke bör avhända sig egendomen till det pris som föreslagits, får utskottet avstyrka bifall till framställningen. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må avslå Kungl. Maj:ts framställning i vad den avser punkten 7.

8:o.

Mölleberga Stora 9¹ i Malmöhus län.

I skrivelse den 10 november 1950 har *domänstyrelsen* hemställt, att kronoegendomen $\frac{1}{3}$ mantal Mölleberga Stora 9¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, skall med undantag av två utskiften om tillhopa 0,514 hektar säljas till egendomens arrendator Hans Ivar Pålsson för ett pris av 70 600 kronor och på vissa andra i skrivelsen angivna villkor.

Egendomens ägor äro utlagda i fyra skiften, hemskiftet, Slevereskiftet och två utskiften. Hemskiftet innehåller 18,9 hektar tomt och åker samt 0,4 hektar äng. Slevereskiftet omfattar 2,2 hektar äng. Utskiftena äro utarrenderade tillsammans med en annan kronoegendom. Byggnadsbeståndet är medelgott men otidsenligt. Ekonomihuset är av svag beskaffenhet. Egendomen, som är taxeringsvärderad till 58 200 kronor, har åsatts ett uppskattat saluvärde av 70 600 kronor.

Departementschefen har biträtt domänstyrelsens försäljningsförslag.

Utskottet. Utskottet har ej funnit anledning göra erinran mot att ifrågasvara egendom, som besökts av en delegation av utskottet, skall säljas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Mölleberga Stora 9¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, må efter avskiljande av två utskiften om sammanlagt 0,514 hektar säljas till egendomens arrendator Hans Ivar Pålsson för en köpeskillig av 70 600 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

9:o.

Mölleberga Lilla 5¹ i Malmöhus län.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 24 oktober 1950 hemställt, att kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Mölleberga Lilla 5¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator Ludvig Ohlsson för ett pris av 63 000 kronor och på vissa andra i skrivelsen närmare angivna villkor.

Egendomen innehåller 19,3 hektar tomt, åker och trädgård, 0,2 hektar äng och 0,3 hektar impediment. Av byggnaderna äro boningshuset och västra längan i gott skick medan övriga hus äro äldre och otidsenliga. Taxeringsvärdet utgör 53 000 kronor. Saluvärdet har uppskattats till 63 000 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt försäljningsförslaget.

Utskottet. Mot Kungl. Maj:ts förslag till försäljning av ifrågavarande egendom, som besökts av en av utskottet utsedd delegation, har utskottet ej funnit anledning göra erinran. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Mölleberga Lilla 5¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Ludvig Ohlsson för en köpeskilling av 63 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

10:o.

Mölleberga Lilla 6¹ i Malmöhus län.

I skrivelse den 8 september 1950 har *domänstyrelsen* hemställt, att kronoegendomen $\frac{1}{8}$ mantal Mölleberga Lilla 6¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, skall säljas till egendomens arrendator John Hansson för en köpeskilling av 61 100 kronor samt på vissa andra i skrivelsen närmare angivna villkor.

Egendomen, som är utarrenderad till den 14 mars 1957, innehåller i ett skifte 22,9 hektar åker, tomt och trädgård. Av byggnaderna behöva stallet och norra längan nybyggas. Övriga byggnader äro i stort sett av medelgod beskaffenhet. Taxeringsvärdet utgör 54 200 kronor. Saluvärdet uppskattades år 1946 till 61 100 kronor.

Arrendatorn sambrukar egendomen med en honom tillhörig jordbruksfastighet om cirka 9 hektar åker, belägen omkring 1 kilometer från kronoegendomen.

Den 31 januari 1947 lämnade Kungl. Maj:t utan bifall en av arrendatorn enligt bestämmelserna i 1945 års lag om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet gjord ansökning om tillstånd att förvärva kronoegendomen.

I nu ifrågavarande försäljningsärende har *lantbruksnämnden* i länet förklarat sig icke vilja motsätta sig försäljningen, därest med densamma anså-

ges icke kunna anstå till 1957, då arrendet utginge. *Lantbruksstyrelsen* har biträtt domänstyrelsens hemställan om att egendomen skall säljas till arrendatorn för ett pris av 61 100 kronor.

Departementschefen har jämväl biträtt domänstyrelsens försäljningsförslag.

Utskottet. Utskottet har icke något att erinra mot att förevarande kronoegendom, som besökts av en delegation av utskottet, skall säljas i enlighet med det framlagda förslaget. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen Mölleberga Lilla 6¹ i Mölleberga socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator John Hansson för en köpeskilling av 61 100 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

11:o.

Bråland 3¹ i Göteborgs och Bohus län.

Kronoegendomen 2 mantal Bråland 3¹ i Foss socken, Göteborgs och Bohus län, innehåller — med undantag av de försålda torpen Varpet, Slottet och Grinden — 57,3 hektar tomt och åker, 3,1 hektar äng, 8 hektar skog och 27 hektar annan avrösningsjord och impediment. Av åkerjorden äro 15 hektar belägna i ett särskilt skifte, kallat Kungsmarken. Av byggnaderna är arrendatorsbostaden otidsenlig och kall. Ekonomibyggnaden måste nybyggas inom närmaste tiden. Taxeringsvärdet är 82 500 kronor.

Egendomens arrendator Wilhelm Günther-Hanssen samt stiftelsen Kronofogden Herman Julius Nordbergs stiftelse för beredande av undervisning i slöjd (*Nordbergska stiftelsen*) ha var för sig anhållit att få förvärva egendomen. Vidare har lantbruksnämnden i länet föreslagit att ett i utkanten av egendomens huvudlott beläget åkerskifte om cirka 4,4 hektar, benämnt Myren, måtte disponeras såsom tillskotts jord till en egendomen angränsande, Axel Hermansson tillhörig brukningsdel, Hoga 1⁸ om 8,8 hektar tomt och åker samt 3,9 hektar annan mark.

Domänstyrelsen har med överlämnande till Kungl. Maj:t av arrendatorns ansökan om att få inköpa egendomen förordat försäljning till honom till ett pris av 100 000 kronor, motsvarande det uppskattade saluvärdet, samt på vissa andra närmare angivna villkor. Därest skiftet Myren komme att säljas till Hermansson, har styrelsen föreslagit att denna försäljning skulle ske till ett pris av 5 650 kronor, motsvarande saluvärdet för skiftet, samt att köpeskillingen för egendomen i anslutning därtill nedsattes till 94 350 kronor.

En av *Nordbergska stiftelsen* tidigare gjord ansökning om förvärv av skiftet Kungsmarken till ett pris av 60 000 kronor lämnades utan åtgärd i ett Kungl. Maj:ts beslut den 24 februari 1950. Stiftelsen har nu i särskilda framställningar hos Kungl. Maj:t hemställt att få inköpa Kungsmarken och

Myren för 70 000 kronor eller hela egendomen för 120 000 kronor. Som motivering för markförvärvet har stiftelsen i huvudsak åberopat att stiftelsens egendom Lilla Foss, som på tre sidor omgiver Kungsmarken, kommer att få avstå så stora arealer för täckande av markbehovet för Munkedals stationssamhälle att stiftelsens resterande åkerareal, cirka 22 hektar, icke kan bära kostnaden för befintliga åbyggnader.

Domänstyrelsen har meddelat, att *egendomens arrendator* efter förhandlingar förklarat sig villig att för en köpeskilling av 50 000 kronor inköpa vad som skulle återstå av egendomen, därest Kungsmarken och Myren avstyckas.

Departementschefen har anfört.

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har Kungl. Maj:t i beslut den 24 februari 1950 förordnat om försäljning från egendomen av torplägenheterna Varpet, Slottet och Grinden. Med hänsyn till de avsevärda byggnadskostnader, som måste nedläggas å egendomen, om denna skall bibehållas i kronans ägo, har jag intet att erinra mot en försäljning av egendomen. Därvid torde de sinsemellan konkurrerande förvärvsintressena böra i möjligaste mån tillgodoses. Detta låter sig ock göra, sedan egendomens arrendator numera frånträtt sin tidigare ståndpunkt att endast vilja köpa egendomen i ostyckat skick. För anspråken å ägoskiftet Kungsmarken synes mig Nordbergiska stiftelsen ha framlagt bärande skäl. Jag förordar fördenskull, att skiftet skall säljas till stiftelsen för den erbjudna köpeskillingen av 60 000 kronor. Ur rationaliseringssynpunkt synes det mig vidare lämpligt, att den angränsande fastigheten Hoga 1^o om 12,⁶⁷ hektar skall förstärkas med jord från kronoegendomen. Lantbruksnämnden har för sådant ändamål föreslagit att sagda fastighet skall erhålla det intill densamma belägna åkerskiftet Myren om cirka 4,⁴ hektar. Detta förslag finner jag lämpligt. För skiftet bör utgå en köpeskilling motsvarande uppskattningsvärdet 5 650 kronor. Nämnda båda lotter lämna sig väl för avstyckning, belägna som de äro Kungsmarken helt avskild från huvudgårdslotten och Myren i dess sydvästra utkant. Egendomen i övrigt bör avyttras till arrendatorn Günther-Hanssen för den av honom erbjudna köpeskillingen av 50 000 kronor.

Skulle ägaren av Hoga 1^o vid kommande förhandlingar icke längre vidhålla sin begäran att få förvärva skiftet Myren, torde det istället få avyttras till Günther-Hanssen till ett pris, motsvarande uppskattningsvärdet.»

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att, sedan från kronoegendomen Bråland 3ⁱ i Foss socken, Göteborgs och Bohus län, avstyckats torplägenheterna Varpet, Slottet och Grinden, egendomen i övrigt må sålunda disponeras, att därav avyttras till Kronofogden Herman Julius Nordbergs stiftelse för beredande av undervisning i slöjd ägoskiftet Kungsmarken om

cirka 15 hektar för en köpeskilling av 60 000 kronor samt till kronoegendomens arrendator Wilhelm Günther-Hanssen återstoden av egendomen för en köpeskilling av 55 650 kronor, dock att ägaren av den kronoegendomen angränsande fastigheten Hoga 1³ Axel Hermansson skall äga förhandsrätt att för en köpeskilling av 5 650 kronor av kronoegendomens mark förvärva åkerskiftet Myren, varvid köpeskillingen för den del av kronoegendomen, som avyttrats till arrendatorn Günther-Hanssen, begränsas till 50 000 kronor, skolande vid försäljningarna gälla i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

12:o.

Grängesbergs gruvallmanning 1¹ i Kopparbergs län.

I skrivelse den 21 februari 1951 har *domänstyrelsen* hemställt, att av fastigheten Grängesbergs gruvallmanning 1¹ i Grangärde socken, Kopparbergs län, fyra områden om tillhopa 102,9345 hektar skola säljas till Grangärde kommun för en köpeskilling av 499 000 kronor samt under vissa villkor, som angivits i ett mellan styrelsen och kommunen den 20 och 21 februari 1951 upprättat förslag till köpekontrakt. Områdena ha betecknats med A—B, C, D och E å en år 1950 av distriktslantmätaren Tore Westman i tre delar upprättad karta. Domänstyrelsen har tillika hemställt, att av köpeskillingen ett belopp av 77 000 kronor skall avsättas till en särskild fond, vars avkastning skall användas för det ändamål, vartill gruvskogen är anslagen.

Områdena äro belägna i omedelbar anslutning till Grängesbergs gruvsamhälle. De med A, B och D betecknade ligga väster om samt de med C och E betecknade öster om samhället. Områdenas sammanlagda areal utgör 102,9345 hektar, därav 74,0155 hektar skogsmark, 5,9480 hektar kraftledningsgator, 3,4100 hektar vägmark samt 19,5610 hektar mark, som beröres av upplåtelser av olika slag. Viss del av den utarrenderade marken utgöres av skogsmark, varför den sammanlagda skogsmarksarealen uppgår till omkring 92 hektar.

Områdena ha värderats till 499 000 kronor, därav 378 000 kronor markvärde och 121 000 kronor skogsvärde.

Till grund för framställningen ligger en av *Grangärde kommun* till styrelsen ingiven ansökning den 23 mars 1948, vari anföres i huvudsak följande.

Vid årsskiftet 1947/48 funnos 5 000 innevånare i den del av Grängesbergs samhälle, som låge inom Grangärde kommun. Den industriella verksamheten dominerades helt av gruvdriften i dess olika former. Samhällets näringsliv vore uppbyggt omkring gruvhanteringen. Bebyggelsen utgjordes till övervägande del av bostäder, som industribolagen uppfört för sina anställda, samt av egna hem. Hyresbostäder i den öppna hyresmarknaden förekomme endast i mycket begränsad omfattning. Tomtmark för bostads-

bebyggelse hade under de senaste tio åren upplåtits av industribolagen i samhället i en omfattning, som hittills kunde anses ha i det närmaste motsvarat efterfrågan. Bolagens möjligheter att fortfarande upplåta tomtmark, i varje fall lämpligt belägen, torde nu få anses vara så gott som uttömda. Tomtmark i annan privat ägo finnes praktiskt taget icke att uppbringa inom samhället. All obebbyggd och för bebyggelse välbelägen mark inom samhället utgjordes av mark, tillhörig Grängesbergs gruvskog. Hittills hade det icke varit möjligt att med äganderätt få förvärva mark från gruvskogen.

Till följd av att gruvskogen styckade sönder samhället, varvid bebyggelseområdena måst läggas där det varit möjligt att erhålla tomter, hade samhället fått en till arealen onormalt stor utsträckning. På grund av samhällets utveckling vore det önskvärt, att kommunen finge förvärva erforderliga markområden från gruvallmanningen under sådana former, att tomter därifrån kunde tagas i anspråk dels för den bostadsbebyggelse, som kommunen i en eller annan form kunde komma att direkt medverka till, dels ock för att med full äganderätt kunna försälgas för bostadsändamål eller affärs- och industribbyggelse.

Grängärde kommun har förbundit sig att, därest ifrågavarande områden säljas till kommunen, till Grängesbergs Grufveaktiebolag och Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag avyttra vissa områden på samma villkor som dem, under vilka kommunen köper dem.

Domänstyrelsen har som kommentar till det träffade avtalet anfört bland annat följande.

»Avkastningen av Grängesbergs gruvallmanning tillfaller — förutom ovan nämnda lägenheter — följande nyttjanderättshavare: Grängesbergs Grufve Aktiebolag, Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag, Kungsgrufve Aktiebolag och Björnbergs Grufveaktiebolag. Såsom villkor för försäljning till Grängärde kommun ha nyttjanderättshavarna i första hand hemställt att överlåtelsen måtte genomföras medelst markbyte, därvid gruvallmanningen skulle tillföras ett markområde från angränsande kronopark, vilket svarade mot den mark, som skulle överlåtas till kommunen. Efter förhandlingar med nyttjanderättshavarna har överenskommelse träffats om att, i stället för föreslaget markbyte, som vederlag för nyttjanderätten skall till en särskild fond avsättas det beräknade nuvärdet av alla framtida virkesavkastningar från saluområdena. Avkastningen av fonden skall användas för samma ändamål som det, vartill Grängesbergs gruvallmanning anslagits. Fondens storlek har beräknats till 77 000 kronor.»

De i ärendet hörda myndigheterna ha tillstyrkt försäljningsförslaget.

Departementschefen har anfört.

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har markbehovet för Grängesbergs samhälle hittills tillgodosetts huvudsakligen genom upplåtelser från ägor, tillhörande i samhället verksamma industribolag. Bolagens möjligheter till ytterligare markupplåtelser äro emellertid numera i stort sett uttömda. För samhällets vidare expansion erfordras därför upplåtelser från den kronan tillhöriga, till bergshanteringens understöd anslagna fastigheten Grängesbergs gruvallmanning 1^a. Enligt det mellan domänstyrelsen och

Grangärde kommun slutna preliminära köpeavtalet skola från denna fastighet mot en köpeskillning av 499 000 kronor och på vissa villkor i övrigt avyttras fyra områden om tillhopa cirka 103 hektar, vilka ligga inkilade i samhället och sålunda väl lämpa sig att i kommunens regi upplåtas till bostads- och industribyggelse. Jag har intet att erinra mot avtalet.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t äro innehavarna av å gruvallmanningen befintliga skatteköpta lägenheter tillförsäkrade rätt till mulbete och skogsfångst å allmanningen. Avkastningen av allmanningen tillfaller dessa lägenheter ävensom vissa industribolag i deras egenskap av nyttjanderättshavare. Såsom vederlag för den nyttjanderätt, som sagda nyttjanderättshavare gå miste om vid avyttring av omförmälda områden av gruvallmanningen, skall enligt träffad överenskommelse av köpeskillningen för områdena till en särskild fond avsättas det beräknade nuvärdet, 77 000 kronor, av alla framtida virkesavkastningar från saluområdena och skall avkastningen av fonden användas för det ändamål, vartill gruvallmanningen anslagits. Jag finner denna anordning lämplig. För en dylik disposition av viss del av köpeskillningen för saluområdena erfordras emellertid riksdagens medgivande.

Fonden torde böra förvaltas av domänstyrelsen i enlighet med de närmare föreskrifter, som Kungl. Maj:t kan meddela. Därest hela frågan om en reglering av förhållandet mellan kronan och nyttjanderättshavarna till de särskilda gruvskogarna i riket ånyo skulle upptagas, bör givetvis även spörsmålet om en avveckling av fonden upptagas i samband därmed.»

Utskottet. Det framlagda försäljningsförslaget biträdas av utskottet. Då Kungl. Maj:ts framställning i övrigt icke föranleder någon erinran, hemställer utskottet alltså,

att riksdagen må medgiva,

dels att förberörda områden om tillhopa 102,⁹³⁴⁵ hektar av fastigheten Grängesbergs gruvallmanning 1¹ i Grangärde socken, Kopparbergs län, må säljas till Grangärde kommun för en köpeskillning av 499 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som finnas angivna i förenämnda preliminära köpekontrakt,

dels ock att av köpeskillningen ett belopp av 77 000 kronor må avsättas till en särskild fond, vars avkastning skall användas för det ändamål, vartill gruvallmanningen anslagits.

13:o.

Kronoparken Garpenberg i Kopparbergs län.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 4 januari 1951 hemställt, att för åstadkommande av bättre arrondering av vissa kronan och Garpenbergs kommun tillhöriga markområden inom Garpenbergs socken, Kopparbergs län, markutbyte må äga rum i den utsträckning och på de villkor som finnas angivna

i ett styrelsens skrivelse bifogat, mellan parterna upprättat avtal av den 23 november och den 18 december 1950.

Enligt avtalet överlåter kronan till kommunen följande områden:

- a) områdena I och II, utgörande enskild mark till kronans fastighet Sövringsbo 2¹, från vilken fastighet områdena skola avstyckas,
- b) område II a, beläget inom kommunens fastighet Sövringsbo 1¹ och utgörande en gammal inäga under Sövringsbo 2¹, från vilken senare fastighet området skall avstyckas,
- c) område IV, byggnadstomt i Hässhytan, utgörande två avstyckade tomtfastigheter, Hässhytan 7² och 7³,
- d) kronans andel i till Sövringsbo 2¹ och 1¹ hörande samfällad mark, utgörande två å kartorna med III a och III b betecknade områden (vid 1808 års skifte ha områdena undantagits för samfällt behov och då betecknats med nr 8 och 9).

Kommunen överlåter till kronan följande områden:

- a) område 1 a, utgörande en inom kronans fastighet Kättsbo 7³ belägen gammal inäga under samfällad mark till kommunens fastigheter Kättsbo 9³ och 13³, varifrån området skall avstyckas,
- b) område 2, utgörande enskild mark till Sövringsbo 1¹, från vilken fastighet området skall avstyckas,
- c) områdena 3, 4, 5, 6 och 8, utgörande tillsammans hela fastigheten Buskbo 2¹,
- d) område 7, motsvarande all till Hässhytan 6¹ hörande mark,
- e) områdena 9 och 10, utgörande en för kommunen lagfaren fastighet om 1,7 skatteören av Fänsjö Östra 1¹, från vilken senare fastighet kommunens fastighet genom ägostyckning skall utbrytas.

Bytesområdenas arealer, virkesförråd och värden framgå av följande sammandrag i styrelsens skrivelse:

Bytesområde	Skogs- mark ha	Impedi- ment ha	Tomt, åker ha	Summa areal ha	Ideal medel- bonitet m ³ sk	Ideala produk- tionen m ³ sk	Virkesförråd fr. o. m. 0 cm s:a m ³ sk m ³ sk/ha	Värde kronor
kronans ..	57·80	0·35	0·40	58·55	4·85	279·8	7 345 128	141 992
kommunens ...	62·25	5·99	2·06	70·30	4·45	276·3	7 138 ¹ 115	111 930

Enligt avtalet skall mellanavgift till följd av bytet icke erläggas av någondera parten. Skillnaden i värdet av bytesområdena i nuvarande skick uppgår till (141 992 — 111 930 =) 30 062 kronor. Bytesobjekten ha emellertid gjorts likvärdiga genom att å kronans områden utstämplats sammanlagt 1 276 m³sk till ett värde — enligt samma värderingsgrunder som vid värderingen för bytet — av 30 062 kronor.

De i ärendet hörda myndigheterna ha tillstyrkt markbytet.

Jämväl departementschefen har förordat detsamma.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet, att riksdagen må medgiva, att utbyte av markområden

¹ Vartill kommer virkesförråd å impediment 162 m³sk.

mellan kronan och Garpenbergs kommun må äga rum i den utsträckning och på de villkor, som finnas angivna i förenämnda den 23 november och 18 december 1950 dagtecknade bytesavtal.

14:o.

Kronoparken Grenen 1^a i Västerbottens län.

I skrivelse den 8 december 1950 har *domänstyrelsen* hemställt, att ett närmare angivet område om 129,84 hektar av fastigheten kronoparken Grenen 1^a under kronoparken Abborrträskliden i Lycksele socken, Västerbottens län, skall säljas till innehavaren av den inom området belägna odlingslägenheten Trevnaden Hjalmar Sjögren för en köpeskilling av 46 900 kronor och på vissa andra i skrivelsen närmare angivna villkor.

Åt Sjögren har på 50 års tid, räknat från den 14 mars 1913, som odlingslägenhet å nämnda kronopark upplåtits ett område, som numera utökats till 16,5 hektar. Lägenheten, benämnd Trevnaden, har skötts föredömligt. Sjögren har vid flera tillfällen erhållit belöningar och pris för framgångsrik odlargärning.

Saluområdet, som omfattar lägenheten Trevnaden jämte stödskog, innehåller 5,2 hektar åker, 1 hektar äng, 5 hektar odlingsmark, 57,4 hektar skog och 61,1 hektar impediment. Lottens värde har uppskattats till 46 900 kronor.

Departementschefen har förklarat sig icke ha något att erinra mot försäljningsförslaget.

Utskottet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må medgiva, att förberörda område om cirka 129,84 hektar av fastigheten kronoparken Grenen 1^a i Lycksele socken, Västerbottens län, må säljas till innehavaren av den inom området belägna odlingslägenheten Trevnaden, Hjalmar Sjögren för en köpeskilling av 46 900 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som *domänstyrelsen* föreslagit.

Stockholm den 17 maj 1951.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtande nr 38.

Reservationer:

1. av herr *Johnsson* i Kastanjegården;

2. vid punkten 2 (*Melby 1^a i Östergötlands län*) av herrar *Svedberg*, *Ahlsten* och *Mossberger*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort lyda sålunda:

»Ifrågavarande egendom har av uppskattningsnämnden i december 1950 saluvärderats till 101 000 kronor. Härav belöpa å skogen och skogsmarken 70 000 kronor. Ur skogen, som innehåller tillhoppa 79,3 hektar, kan enligt vad utskottet inhämtat ur domänstyrelsens protokoll den 28 november 1950 rörande skogsuppskattningen omedelbart uttagas en kvantitet, motsvarande en betydande del av saluvärdet. Även om kostnader erfordras för att sätta egendomens byggnader i stånd torde dock det verkliga värdet av densamma vara så högt att det ej synes försvarligt att sälja den till det föreslagna priset, 80 000 kronor. Utskottet anser sig sålunda ej kunna biträda försäljningsförslaget. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må avslå Kungl. Maj:ts framställning i vad den avser punkten 2.»

3. vid punkten 7 (*Mölleberga Stora 1^a i Malmöhus län*) av herr *Alfred Andersson*, som anser att utskottets yttrande och hemställan bort lyda sålunda:

»Kronoegendomen har besökts av en av utskottet utsedd delegation. Utskottet har ej funnit anledning göra erinran mot Kungl. Maj:ts försäljningsförslag, innebärande att egendomen avyttras till arrendatorn mot det åsatta saluvärdet. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronoegendomen *Mölleberga Stora 1^a i Mölleberga socken, Malmöhus län*, må efter avskiljande av ett utskifte om 0,187 hektar säljas till egendomens arrendator *Axel Jönsson* för en köpeskilling av 115 600 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.»